

Analiza za unapređenje primjene ARHUSKE KONVENCIJE

Aleksandar Perović

Analiza za unapređenje implementacije
ARHUSKE KONVENCIJE U CRNOJ GORI

Tema:

Procjena uticaja na životnu sredinu

A magnifying glass with a blue tint is positioned over a small green seedling with two leaves growing out of a mound of dark soil. The background is a soft, out-of-focus light blue.

Jun, 2011

Izdavač: Ekološki pokret „OZON“

Za izdavača: Aleksandar Perović, izvršni direktor

Lektor: mr Radoš Đurović

Štampa: Studio Mouse total graphic center

Tiraž: 200 primjeraka

Publikacija je dio projekta „Škola Ekološkog Aktivizma 2011“.

Štampanje ove publikacije omogućila je Misija OEBS-a u Crnoj Gori.

Napomena: Stavovi izneseni u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autoru i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

SADRŽAJ:

Uvod	4
Arhuska konvencija u Crnoj Gori	5
Procjena uticaja na životnu sredinu (EIA)	6
Informisanje javnosti	7
Učešće javnosti u donošenju odluka	8
Pravna zaštita	9
Transparentan rad komisija	10
O ekološkom pokretu „Ozon“	12
Izvori	13

Crna Gora kao ekološka država ratifikovala je čitav niz međunarodnih konvencija kako bi stvorila zakonski okvir za ostvarenje svog ustavnog opredjeljenja. Međutim, dinamiku usvajanja zakona i podzakonskih akata nije pratilo adekvatno ulaganje u infrastrukturu, što svjedoče brojni primjeri u praksi.

Upravo zbog ovog problema veoma je važno aktivno učešće javnosti u odlukama iz oblasti životne sredine, što predstavlja i najbolji mehanizam za zaštitu javnog interesa. Na žalost, kod nas, sem sporadičnih primjera, često izostaje učešće javnosti u javnim raspravama oko pitanja koje se tiču kvaliteta života sadašnjih i budućih generacija. Da li razlog nedostatak povjerenja u relevantnost procedura, odnosno duboko ukorijenjeno uvjerenje da se one spovode „reda radi“ ili je to odraz nivoa građanske svijesti, manje je bitno. Ono što mi želimo postići jeste da se građanima približe njihova prava ali i da se podsjetite na odgovornost koju svi imamo kako pred sobom, tako i pred onima koji tek treba da se rode. Drugim riječima, želimo da principi Arhuske konvencije postanu dio naše svakodnevnice i da prava na informisanje, učešće u odlučivanju i pravnu zaštitu budu temelj za očuvanje javnog interesa i dostizanje ekoloških i ekonomskih standarda razvijenih zemalja.

ARHUSKA KONVENCIJA U CRNOJ GORI

Arhuska konvencija usvojena je u Skupštini Crne Gore kao Zakon o ratifikaciji konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine u maju 2009. godine.

Od tada, što se tiče njene implementacije bitno je istaći formiranje Arhus centra¹ u Podgorici, koji je uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori², uspostavljen u okviru Agencije za zaštitu životne sredine³, u aprilu 2011. godine. Takođe, treba istaći da su i organizacije civilnog društva Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS)⁴ i Ekološki pokret „OZON“ uz finansijsku podršku međunarodnih institucija realizovali projekte koji se bave jačanjem kapaciteta za implementaciju Arhuske konvencije.

Trenutno, Ministarstvo održivog razvoja i turizma⁵ u saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine radi na pripremi I nacionalnog izvještaja o sprovođenju Arhuske konvencije u Crnoj Gori.

1 Više o Arhus centru na www.arhuscg.me

2 Više o Misiji OEBS-a u Crnoj Gori na <http://www.osce.org/montenegro>

3 Više o Agenciji za zaštitu životne sredine na www.epa.org.me

4 Više o MANS-u na www.mans.co.me

5 Više o Ministarstvu održivog razvoja i turizma na www.mse.gov.me

PROCJENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU (EIA)

Procedura procjene uticaja na životnu sredinu (*Environmental Impact Assessment*) jedan je od mehanizama zaštite javnog interesa koji podrazumijeva i aktivno učešće zainteresovane javnosti u donošenju odluka.

Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu (*“Sl. list RCG”, br. 80/05 od 28.12.2005, “Sl. list Crne Gore”, br. 40/10 od 22.07.2010*) kaže da su: „predmet procjene uticaja na životnu sredinu projekti koji se planiraju i izvode, a koji mogu značajno da utiču na životnu sredinu ili zdravlje ljudi“.

Procjena uticaja vrši se za projekte iz oblasti industrije, rudarstva, energetike, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede i komunalnih djelatnosti, kao i za sve projekte koji se planiraju u zaštićenom prirodnom dobru i u zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra. Odredbe ovog zakona **ne primjenjuju** se na projekte namijenjene odbrani⁶, otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa.

Faze u postupku procjene uticaja na životnu sredinu:

- 1) odlučuje se o potrebi procjene uticaja na životnu sredinu;
- 2) određuje se obim i sadržaj elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- 3) odlučuje se o davanju saglasnosti na elaborat.

⁶ Ekološki pokret „OZON“ smatra da Zakon treba dopuniti definicijom (u Članu 7) šta se podrazumijeva pod projektima namijenjenim odbrani, kako ne bi bilo eventualnih zloupotreba

Za projekte za koje je obavezna procjena uticaja ne donosi se odluka o potrebi sprovođenja procedure.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrše, u okviru nadležnosti utvrđenih ovim zakonom, organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine i organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine. Inspekcijski nadzor u okviru nadležnosti organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine vrši ekološka inspekcija⁷ u skladu sa zakonom. U vršenju poslova inspekcijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li nosilac projekta ima odluku nadležnog organa o potrebi procjene uticaja;
- 2) da li nosilac projekta ima saglasnost na elaborat procjene uticaja;
- 3) da li nosilac projekta realizuje mjere iz elaborata na koji je izdata saglasnost.

INFORMISANJE JAVNOSTI

Kada je na osnovu Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu nadležni organ dužan da obavijesti javnost, obavještavanje se vrši putem najmanje jednog lokalnog ili dnevnog lista koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta, kao i putem elektronskih medija. Zainteresovane organe i organizacije nadležni organ obavještava preko pošte, putem telefaksa i elektronskim putem.

Kako se u praksi često dešava da kao razlog slabog odziva javnosti na javnom uvidu i javnim raspravama, bude

⁷ Kontakt telefon glavnog ekološkog inspektora: +381 20 618 395

navedeno obavještanje samo putem lokalnih medija i u terminima koji nijesu „udarni“, a uzimajući u obzir posledice ekonomske krize koja je izražena na lokalnom nivou, smatramo da je potrebno u praksu uvesti da se i zainteresovana javnost obavještava elektronskim putem.

Redovnim ažuriranjem zvaničnih internet prezentacija opština i jednostavnim formiranjem e-grupa koje su besplatne i u koje treba uvrstiti e-adrese ekoloških organizacija civilnog društva i lokalne predstavnike medija, postiže se dvostruki efekat – povećava se interesovanje za učešće u javnim raspravama i transparentnost rada. Na ovaj način zainteresovana javnost imaće mogućnost da se uvjeri u spremnost na saradnju nadležnih institucija.

UČEŠĆE JAVNOSTI U DONOŠENJU ODLUKA

Nadležni organ je dužan da zainteresovanim organima i organizacijama kao i javnosti stavi na uvid kompletnu dokumentaciju o sprovedenom postupku procjene uticaja, na zahtjev podnijet u pisanoj formi, u roku od 15 dana od prijema istog. Od obaveze stavljanja na uvid dokumentacije izuzimaju se dokumenti koji čine poslovnu, službenu ili državnu tajnu. Poslovnom, službenom ili državnom tajnom ne mogu biti zaštićeni podaci koji se odnose na emisije štetnih materija, rizike od udesa, rezultate monitoringa i inspekcijiski nadzor.

Da bi se stekli uslovi za adekvatno učešće javnosti u javnim procedurama potrebno je u praksu uvesti savremene tehnologije, koje će unaprijediti komunikaciju i povećati

efikasnost razmjene podataka. Ovdje prije svega mislim na unapređenje administrativnog dijela procedure. Naime, mnogo je efikasnije zainteresovanoj javnosti ponuditi mogućnost dobijanja traženih podataka u elektronskoj formi, nego u štampanoj, što se može obezbijediti i od nosioca projekta.

Takođe, smatramo da završne javne tribine treba organizovati u prostorima koju su u vlasništvu države ili opština, odnosno da treba izbjegavati da se to radi u privatnim objektima, posebno kada su u vlasništvu nosioca projekta koji je predmet procedure.

Zainteresovana javnost ima mogućnost i predlaganja svojih predstavnika za Komisiju za procjenu uticaja na životnu sredinu. Na taj način dodatno se utiče na zaštitu javnog interesa i unapređuje saradnja sa nadležnim institucijama.

Ovdje je važno istaći da je Agencija za zaštitu životne sredine kao i neki organi lokalne samouprave (npr. Služba za zaštitu životne sredine opštine Nikšić⁸) u sastav Komisija za procjenu uticaja na životnu sredinu počela predlagati i predstavnike organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom životne sredine a koje imaju kapacitet da doprinesu kvalitetu rada.

PRAVNA ZAŠTITA

Protiv odluke koju je podnio nadležni organ može se podnijeti žalba glavnom administratoru.

U postupku odlučivanja po Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu shodno se primjenjuju odredbe zakona

8 Više o Službi za zaštitu životne sredine opštine Nikšić na www.niksic.me

kojim se uređuje opšti upravni postupak u pogledu onih pitanja koja ovim zakonom nijesu posebno uređena.

TRANSPARENTAN RAD KOMISIJA

Za utvrđivanje obima i sadržaja elaborata i ocjenu elaborata nadležni organ obrazuje Komisiju za utvrđivanje obima i sadržaja elaborata i ocjenu elaborata. Komisija za procjenu uticaja se obrazuje iz reda zaposlenih u nadležnom organu i drugih stručnih lica. Rješenjem o obrazovanju Komisije za procjenu uticaja određuje se broj, sastav i način rada Komisija.

Članovi Komisije za procjenu uticaja ne mogu biti lica koja su učestvovala u izradi elaborata ili su zaposlena kod pravnog lica odnosno preduzetnika koje je izradio elaborat.

Nadležni organ, u roku od pet dana od dana održane javne rasprave, dostavlja Komisiji za procjenu uticaja elaborat sa pregledom primjedbi i mišljenja tokom javnog uvida i javne rasprave.

Komisija za procjenu uticaja može zahtijevati od nosioca projekta da u dostavljenom elaboratu izvrši određene izmjene i dopune.

Nosilac projekta je dužan da postupi po zahtjevu i Komisiji za procjenu uticaja dostavi izmijenjen i dopunjen elaborat u roku koji odredi Komisija.

Ako nosilac projekta ne postupi po zahtjevu Komisija za procjenu uticaja nastavlja rad na osnovu raspoložive dokumentacije.

Komisija za procjenu uticaja dužna je da izvještaj o ocjeni elaborata sa predlogom odluke dostavi nadležnom organu najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema dokumentacije.

Kako bi rad Komisija bio potpuno transparentan, a javnost imala bolji uvid, smatramo da je potrebno objavljivati godišnje izvještaje o broju izdatih saglasnosti, koji će sadržati i podatke o članovima formiranih Komisija. Ovo je važno i zbog otklanjanja eventualne mogućnosti favorizovanja pojedinih obrađivača Elaborata ili pojedinaca kao članova Komisija.

Tabela 1⁹: *Godišnji pregled izdatih saglasnosti na Elaborate procjene uticaja na životnu sredinu*

GOD 2011	Izdate saglasnosti na Elaborate procjene uticaja na životnu sredinu		Naziv nosioca projekta	Orađivač Elaborata	Komisija za ocjenu Elaborata		
					Predsjednik Komisije	Sekretar Komisije	Ostali članovi Komisije
Jan	1.						
	2.						
	3.						
Feb							
Mar							
Apr							
Maj							
Jun							
Jul							
Avg							
Sep							
Okt							
Nov							
Dec							

9 Tabele je predložio Ekološki pokret „OZON“

Ekološki pokret „OZON“ (Environmental movement “OZON“) je neprofitno, vanstranačko, nevladino udruženje osnovano 16.09.2006. godine na Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača. Udruženje djeluje kroz četiri organizacione jedinice kojim rukovode stručni kadrovi sa radnim iskustvom u javnoj upravi i civilnom društvu.

Struktura organizacije:

- Sektor za javno zastupanje i ekološki aktivizam;
- Sektor za regionalnu i međunarodnu saradnju;
- Sektor za urbanu ekologiju i edukaciju;
- Sektor za monitoring i zaštitu biodiverziteta.

Misija Ekološkog pokreta „OZON“ je doprinos povećanju učešća javnosti u donošenju odluka, kroz stalnu edukaciju o važnosti očuvane životne sredine i poštovanju principa održivog razvoja, podrška institucijama sistema i inicijativama čiji je cilj suštinsko unapređenje stanja životne sredine.

Vizija je Crna Gora ekološka država sa razvijenom građanskom svijesću i bazirana na principima održivog razvoja, u kojoj će Ekološki pokret „OZON“ biti jedna od vodećih organizacija civilnog društva.

IZVORI

- 1) Zakon o ratifikaciji konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine („*Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori*”, br. 03/09 od 31.07.2009)
- 2) Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („*Sl. list RCG*”, br. 80/05 od 28.12.2005, „*Sl. list Crne Gore*”, br. 40/10 od 22.07.2010)
- 3) www.mse.gov.me
- 4) www.epa.org.me
- 5) www.arhuscg.me

Ekološki pokret „OZON“
Environmental movement “OZON”

Beogradska S6-A

81 400 Nikšić

Crna Gora

M: +382 68 497 754

E: info@ozon.org.me

www.ozon.org.me